

TRGOVSKI LIST

ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUSTRIJO IN OBRT

Uredništvo in upravitelstvo je v Ljubljani, Cankarjeva št. 17/1. — Dopisi se ne vračajo. — Številka pri čakovnem naročniku za ozemlje SRS: letna K 120, za pol leta K 95, za četrt leta K 90, mesečno K 20, za turo —

Licealna knjižnica
Ljubljana

— Številka telefona 552. — Plača se toži se v Ljubljani.

LETO IV.

LJUBLJANA, dne 1. decembra 1921.

ŠTEV. 130.

1. XII. 1921.

Današnji dan je najvažnejši dan v naši skupni zgodovini, kajti ta dan pomenja zmago narodne zavednosti nad vsemi zaprekami, nad vsemi razlikami, bodisi v kulturi, politiki, veri ali običajih. Današnjega dne so predstavitelji celokupnega naroda s prosto voljo, svečano proglasili uedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev v skupno kraljevino pod žezlom dinastije Karadžordževićev.

Zmago, katero slavimo 1. decembra, si je privojeval naš narod v težkih stoletja trajajočih borbah. Kdaj pa je bila v zgodovini prvič izražena misel narodnega edinstva vseh Jugoslovanov?

Zgodovina nas uči o mogočem srbskem, hrvaškem in bolgarskem carstvu. Vsako je imelo svoj vek, in vsako se je razprostiralo čez druge sosednje dežele: enkrat so hegemonirali Srbi, potem Bolgari, potem zopet Hrvati. Drug je vladal nad drugim in to le s pomočjo sile, zato je morala taka država prejeti ali slej razpasti. Od tod so tudi izvirale večne bratoubijstvene vojne med nami.

Iz tega je jasno razvidno, da v tej dobi še ne more biti govora o jugoslovanskem narodnem edinstvu, ker vse našete države so bile osnovane na sili, na hegemoniji enega naroda nad drugim, a ne na prostovoljnem združenju, ne na načelu enakopravnosti vseh Jugoslovanov. Boje za idejo narodnega edinstva najdemo v poznejši dobi, in smelo lahko trdimo, da smo mi Slovenci že pred 350 leti napravili mogoče med Jugoslovani prvi poskus uediniti se z drugimi Jugoslovani ne potom meča in nasilja, ampak potem prostovoljnega dogovora in bratske zveze. Zgodovina nam pravi, da so že leta 1576. poslali voditelji, ki so pripravljali največji slovenski upor, svoje odposlance na Hrvaško, da bi sklenili bratsko zvezo s Hrvati. Naša največja vstaja proti nemški nadvladi, je bila tedaj krvavo zatrta in Nemci so ubili na tisoče in tisoče slovenskih upornikov. Toda ideje o slovensko-hrvaškem edinstvu niso mogli, vzlic vsej krvoločnosti, nikdar več zatreti, kajti to ni bila misel posameznika, ki bi legla ob enem s človekom v grob, ampak to je bila misel, ki se je rodila

iz globoke ljubezni enega bratskega naroda do drugega, in ta ideja je postala okleaj vogelni kamen vseh Jugoslovanov.

V XVII. veku so sanjali o takšnem edinstvu Dubrovničani. Ta prosvetljena hrvaška republika v južni Dalmaciji je predlagala celo novo ime za vse Jugoslovane »Slovenia«.

V razvoju našega narodnega uedinjenja igra veliko vlogo tudi turška nevarnost. Turki so zavzemali zemljo, kjer je prebival naš narod polagoma od sela do sela, od oblasti do oblasti. Ta veliki razvoj od podjarmljenja naših zemelj, do njih popolne osvoboditve od turškega jarma (1912. leta) je trajal uprav 500 let. V teku teh 500 let so se izvršile velike preselitve in tedaj se je srbo-hrvaški narod tudi uedinil, kajti oni del naroda, koji je v begu pred Turki zapustil svoje domače ognjišče, se je naselil v polusvobodnih avstro-ogrskih pokrajinah, na Hrvaškem, v Slavoniji in Vojvodini. Tedaj so nastale stalne vezi med Srbijo in drugimi Jugoslovani, kajti Srbe v avstro-ogrskih pokrajinah, pri katerih je bila uprav vsled turških bojev narodna zavednost visoko razvita, je zanimalo vse, kar se je dogajalo z ostalim delom naroda v Srbiji. Pod vplivom teh dogodkov je postala Hrvaška ono zavetišče, kjer se je ideja narodnega edinstva vzgajala in okrepila. Osobito silno se je izrazilo to edinstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev v ilirskem gibanju. Ljudevit Gaj se ni v svoji borbi proti madžarskemu in latinskemu jeziku zadovoljil samo s tem, da je zahteval za naš narod skupni jezik, zahteval je tudi skupno ime, ter nas imenuje Ilire. Gaj je dal celemu gibanju političen značaj: Cilj ilirskega pokreta je bil uedinjenje srbo-hrvaških in slovenskih pokrajin, ki so bile tedaj v sestavi avstro-ogrške monarhije, toda politični pokret ni imel zaželenega uspeha. Ideja ilirizma je pa živela še nadalje.

V minolem veku najdemo celo vrsto primerov, kako so se zbirali okoli te ideje vedno širši in širši narodni krogi, toda avstrijski pritiski, ki je bil osobito občutljiv po revoluciji v letu 1848 je vničil vse naše politično-nacionalne uspehe. Gaj je padel skupno z Jelačićem;

to obče razočaranje je pa prebudilo narodno zavednost na Hrvaškem. Ilirsko gibanje je našlo svoje nadaljevanje v jugoslovanskem gibanju.

Biskup Strossmayer je idejno stran jugoslovanskega gibanja jasno in točno načrtal. V težkih letih 1861—1867 je postalo jasno, da nacionalne ideje tega časa ne bodo mogle vzdržati avstro-ogrškega pritiska in tedaj se je biskup Strossmayer lotil tega dela na kulturnem polju, da bi na tak način uresničil svoje načrte. Med tem časom, to je v letu 1867, je bila priznana Srbija za neodvisno državo. To je bil eden najvažnejših momentov v zgodovini uedinjenja, kajti tedaj so se oči vseh Jugoslovanov uprle v to državo, ki je postala naš »Piemont«. Tedaj se je jugoslovanska ideja, težišče celega gibanja preneslo v Beograd. Narodna stranka na Hrvaškem je stala v tesnih odnosih s Srbijo in knezom Mihaelom, kateri se je tako živo bavil z idejo ustvaritve jugoslovanske države. Kakor je jasno, je končalo to delo z nasilno smrtjo kneza Mihaela in predajo Hrvaške na milost in nemilost Ogrski.

Jugoslovansko gibanje je tedaj prešlo v vrste omladine, koja je od 1896 leta do osvobojenja služila ideji uedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev. Jugoslovanska omladina je spojila s svojim nemornim delom v jedno misel, misel osvobojenja in uedinjenja, vsa naša središča: Beograd, Zagreb, Ljubljana, Split, Sarajevo in Cetinje. Iz kulturnih centrov se je širilo jugoslovansko gibanje širom vseh naših pokrajin in začela se je krvava borba z našimi neprijatelji. Težka je bila ta borba, toda zavedni Jugoslovani niso podlegli, vzdržali so ta boj do svetovne vojne, do končnega obračuna. Po težki in krvavi borbi slavi naš narod svojo zmago nacionalno osvobojenje in uedinjenje. Lep je ta praznik, tada še lepši bo, ko ga bomo praznovali vsi Jugoslovani, ko bodo stali pod okriljem naše matere Jugoslavije tudi oni, za kojih pomenja današnji dan, le dan prehoda iz jednega jarma v drugega.

Razširjajte Trgovski list!

Imenske vrednosti in pri srečkah maksimalno do $\frac{3}{4}$ najnižjega dobitka. Lombardni posel je imel zadnji čas pred vojno vedno padajočo tendenco in predstavlja l. 1910 že samo povprečno 1.15% vseh aktiv. Pri Kranjski hranilnici v Ljubljani se je od srede šestdesetih let z višine 668.985 fl. skrčilo do l. 1911 na borih 7.575 kron.

Posest vrednostnih papirjev pri hranilnicah je medtem pred vojno kljub neugodnim razmeram na učinknem trgu vedno rasla do leta 1910 povprečno na 25.3% aktiv. Glede investicij aktiv v efekte so se vodili dolga leta ostri boji. Regulativ in vzorna pravila stojita glede učinkov na stališču, da se smejo kupovati le oni, ki so v prometu na notranjem trgu. Ona vidita v hranilnicah predvsem močno denarno organizacijo za notranja državna posojila. Vendar ne predpisujeta meja med državnimi in privatnimi efekti drugih skupin. Prusija je v tem oziru predpisala hranilnicam obveznost, da morajo prevzeti vsaj za polovico vrednostne listnice državnih papirjev, medtem ko so hranilnice nekaterih zveznih držav že vpeljale v prakso nakup inozemskih državnih posojil, katerih kurzi ostanejo od notranjih kriz nedotaknjeni in v slučaju lokalne katastrofe niso primorane vreči

Zunanja politika.

Zadnjič smo govorili o razorožitvi in danes se moramo povrniti k temu vprašanju, ker je italijanski delegat stavljal na washingtonski konferenci predlog, naj bi se razorožitveni problem rešil na tak način, da bi sodelovale tudi one države v centralni Evropi, ki niso zastopane na konferenci. Briandovim izvajanjem, ki so imela pred očmi predvsem Nemčijo, ker je nasledstvene države smatrala za zavezniške sile, je Schanzer diaponiral italijansko stališče, da je treba izvesti razorožitev tudi v Jugoslaviji, Čehoslovaški, Rumuniji in na Poljskem. Iz njegovih besed je jasno razvidno, da je imel pred očmi predvsem nas, ko je izjavil, da znaša efektivno stanje naše vojske 180.000 mož, in da bo morala pri razorožitvi sodelovati tudi Jugoslavija. Že zadnjič smo povdarili, da se nam je dozdevalo, da čujemo iz italijanskih ust izraz bojazni pred našo oboroženo silo. Da spravi svoj predlog v sklad s francoskim stališčem, je predlagal, naj se Francija pridruži njegovemu razorožitvenemu načrtu šele, ko ji bodo razmere to dopuščale. V teh besedah pa je tičala precejšnja ost proti Franciji, ki v taki kombinaciji izgleda kot militaristična država, ki se z razorožitvenim problemom peča le s skrajno previdnostjo ter prepušča inicijativ manjši evropski velesili na kopnem.

Francoski ministrski predsednik je italijanski predlog zavrnil z vso energijo in, kot je podoba, tudi z uspehom. Predvsem je povdarjal, da je Francija prva, ki je pripravljena, izvesti razorožitev, in da jo edina velika odgovornost, ki jo nosi pri ohranitvi evropskega miru, veže, da ne zniža armadnega stanja v večji meri, kot je storila, ko je z zmanjšanjem vojaške prezenčne službe na dve leti število svojih aktivnih vojakov znižala za 33 odstotkov. Primerjal je to znižanje z nameranim znižanjem pomorskih edinic za 39%, kar je malone isti rezultat, ter je pripomnil, da so navedeno mero pomorske razorožitve sklenile med seboj tri zavezniške države,

Kronika razvoja hranilnic.

Bestavil: I. Mohorič.

(Nadaljevanje.)

Druga najširša poslovna panoga hranilničnih investicij so javni papirji, ki uživajo sirotinsko varnost. Avstrijska vzorna pravila naštevajo kot hranilnicam v nakup dovoljene efekte:

a) avstrijske državne zadolžnice in njim enakovredni kreditni papirji, med njimi predvsem zemljiškoodvezne obligacije, salinske in davčno-restitučne nakaznice;

b) delne zadolžnice, katere so izdajale posamezne kronovine, okrajni ali občine na državnem zboru zastopanih kraljestev in dežel na podlagi zakonitega dovoljenja;

c) ostali vrednostni papirji, za katerih obrestovanje in amortizacijo garantira ena izmed kronovin;

d) delne zadolžnice vodnih zadrug na podlagi zakona z dne 30. junija 1884 drž. zak. št. 116 glede pospeševanja deželne kulture z ozirom na vodne stavbe;

e) zastavna pisma, ki so bila notirana na dunajski, praški ali tržaški borzi in privatne srečke, ki so bile emitirane z oblastvenim dovoljenjem proti hipotekarni varnosti;

f) delnice, avstroogrške banke, dalje polnovplačane delnice in prioritete obligacije podjetij, ki nudijo pod državnim ali deželnim jamstvom vsaj 4% dividendo za delnice in pogojno obrestovanje obligacij ter se po določenem načrtu amortizirajo;

g) prioritete obligacije polnovplačane prioritete delnice onih železniških podjetij, ki so v zadnjih petih letih obrata po polnem kritju statutarnih letnih bremen predvsem za najeta prioriteta in druga posojila dosegle čisti dobiček, ki zadostuje, da se izplača za ves delniški kapital vsaj 4% dividenda in predpisana amortizacija;

h) v vrednostnih papirjih sploh, ki jim je potom posebnih zakonov in odred jamčena varnost za nalaganje ustanovnih, sirotinskih, fideikomisnih in hranilničnih kapitalov.

Lombarde dovoljujejo vzorna pravila na najdaljšo dobo šestih mesecev do višine $\frac{3}{4}$ borzne vrednosti učinkov na dan zastave, oziroma pri nekotiranih do $\frac{3}{4}$

domače devalorizirane efekte na trg. Še kritičnejše perspektive so se odpirale že koncem l. 1910, ko so posebni rezervni zakladi za kurzne razlike investiranih 1.651 milijonov kron dosegli nasproti maksimali l. 1896 odstotkov 8.31 najnižjo mejo 1.95% in že takrat jasno kazati, da pri najmanjšem padcu ne morejo več kriti zahtev, da prihajajo po njih izčrpanju splošni rez. fondi ali del čistega dobička v pošte. Naslednja leta so se samo razbila vsako nado na izboljšanje kurzov, izgube so se v mnogih bilancah potrojile, desetkratno zvišale. Vojna je z vojnimi posojili dala zadnji udarec in prinesla našemu hranilništvu katastrofo.

Tretjo najvažnejšo nalogo vrše hranilnice na polju komunalnega kredita. Statistika izkazuje, da je bilo v tej smeri koncem leta 1910 na Kranjskem elociranih od strani hranilnic nad 10 milijonov kron, na Koroškem 5, v Trstu 4 in na Štajerskem 24 milijonov kron kljub uspešni konkurenci javnih komunalnih kreditnih zavodov. V tem oziru igrajo hranilnice pri nas največjo vlogo za uresničenje komunalnega gospodarskega programa.

(Dalje prih.)

Na debelo:
 Kava,
 čaj, kakao,
 sardine, olje, vinski
 kis, bohinski in trapistov-
 ski sir, salami, šunka in sla-
 nina, ljutomersko stekle-
 nično vino letnik 1917.
 Rogaška
 Slatina.

T. MENCINGER
 Ljubljana, Resljeva cesta 3.

Underwood
 najboljši ameriški pisalni
 stroj sedanjosti

Opalograph
 razmnoževalni aparat,
 razmnožuje strojno in
 ročno pisavo potom ne-
 izrabljive stekl. plošče.

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo:
The Rex Co. Ljubljana, Gradišče 10.
 Moderno urejena popravilnica vseh pisalnih strojev.

Priporočila se tvrdka
Josip Petelinc
 Ljubljana, So. Petra nasip 7
 tovarniška zaloga
 šivalnih strojev

igci in posameznih delov za vse sisteme
 šivalnih strojev in koles, olje ter potreb-
 ščine za krojače, šivilje, čevljarje in sedlarje
 ter galanterijo na drobno in debelo.
 Cene nizke! Postržba točna

Priporočamo šped. tvrdko
Lud. Ševar vdova na Rakeku
 katera izvršuje vse v to stroko spada-
 joče posle kulantno in najhitreje.
 Sprejema blago tudi v ocenjenjenje.

Sprejema vloge
 na hranilne knjižice
 žiro in druge vloge
 po najugodnejših
 pogojih.

Jadranska banka
 Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor,
 Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Trst, Wien.
 Zadar, Zagreb

Izvršuje vse bančne
 posle po najugod-
 nejših pogojih.
 Poslovne zveze z vsemi večjimi
 kraji v tu- in inozemstvu.

Medić, Rakovec & Zankl, prej:
 A. Zankl
 sinovi.
 Tovarna kemičnih in rudninskih barv ter lakov.
 Centrala: Ljubljana. D. z. o. z. Skladišče: Novisad.
 Brzojavni: Meraki, Ljubljana. Telefon: 64.

English varnishes:
 Angleški laki:
 COPAL VARNISH.
 Kopalov lak za znotraj.
 PINE COPAL VARNISH.
 Fini kopalov lak
 za znotraj.
 SUPERFINE COPAL
 BODY VARNISH.
 Lak za kočlje, najfin.
 FINE COPAL CAR-
 RIAGE BODY VARNISH.
 Lak za kočlje, fini.
 PALE FLATTING
 VARNISH SPRF.
 Brusilni fini prep. ak.
 PALE FLATTING
 VARNISH UNIVERSALE
 Brusilni prepar. lak.
 EXTERIOR COPAL
 VARNISH FINE.
 Fini zračni lak.
 EXTERIOR COPAL
 VARNISH SPRF.
 Najfinejši zračni rap. lak
 PALE SICCATIVE
 FLUID
 Sikativ, svetel.
 DARK SICCATIVE
 FLUID.
 Sikativ, temen.
 SPRF. WELLRIGHT
 VARNISH.
 Lak za kočljske sta
 najfinejši.

Priznana najboljša in
 zanesljiva kakovost:
 barve za obleke, vse
 vrste barv, suhe in olj-
 nate, mavec (Gips),
 mastenec (Federweiss),
 strojno olje, karbolinej,
 steklarski in mizarški
 klij, pleskarski, slikar-
 ski in mizarški čopič,
 kakor tudi drugi v to
 stroko spadajoči
 predmeti.

„MERA KL“.
 Lak za pode.
 „MERA KL“.
 Linoleum lak za pode.
 „MERA KL“.
 Emajlni lak.
 „MERA KL“.
 Brunoline.

English varnishes:
 Angleški laki:
 JAPAN BLACK
 VARNISH.
 Lak za gvozdje, japan.
 FINE JAPAN BLACK
 VARNISH.
 Fini črni japonski lak.
 QUECK BLACK
 VARNISH
 Japon. lak s sikativom.
 ISOLATING BLACK
 VARNISH.
 Izolirni lak.
 LIQUID DRIERS PALE
 Terebina svetla.
 LIQUID DRIERS DEEP.
 Terebina temna.
 DAMAR VARNISH.
 Damarov lak.
 ENAMEL VARNISH
 WHITE.
 Emajl bel.
 ENAMEL VARNISH
 BLUE, RED, GREEN.
 Emajl moder. rdeč,
 zelen.
 FINE ENAMEL
 VARNISH WHITE.
 Emajl bel, izredno fini.

Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.

Lesna industrija
Bratje Tavčar

Centrala Maribor
 Telefon št. 245.
 Podružnica Vuzenica
 Telefon št. 1.

Ponuja
vsakorstni rezani
in tesani les.

MESNA
 (lastniki Bratje Tavčar)

Družba z o. z. za izvoz v inozem-
 stvo mesa, mesnatih in maščobnih
 proizvodov.

Maribor
 Kopalniška ulica šte. 11.
 Interurban telefon št. 245.

Kupuje
 po najvišjih dnevnih cenah pitane
 (tovljene)
svinje, govedo itd.

I. C. MAYER
LJUBLJANA
 Ustanovlj. 1834.

MANUFAKTURA

EN GROS **EN DETAIL**

Hedžet & Koritnik - Ljubljana
 Frančiškanska ulica 4
MANUFAKTURNA
 blagovnica na debelo